EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schöier

Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis, sissekäik, Kocksgränd 2
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46

Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28050

Tellimishinnad:
Aasta ..... kr. 14?:–
Poolaasta (4 kuud) ..... kr. 53:–
Kuu ..... kr. 15:–

Kuulutusehind 75 öört mm.
Arikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren

Reedel, 19. juunil 1970

Upplaga C — Nr. 139 (3423)

Henno Jänes, "Jänese-kooli" looja ja juhataja algusest kooli lõpuni 25 aasta jooksul.

Tulemas täienduskursused eesti gümnaasiumi asemel

Stockholmi Eesti Gümnaasium lõpetas piduliku aktusega oma tegevuse, saates viimase lennu — 4 poega ja 3 tüdarlast — välja vastu elule ja kõrgematele õpingutele. See oli finantiks 25 aastat kestnud "Jänese-gümnaasiumi" epohhile, sest nii on kooli rahvasuu nimetanud. Eesti Päevaleht intervjueris kooli asutajat ja energilist kandjat läbi raskuste ja rõõmude, rektor Henno Jänest, kes ise ei saanud kaasas olla lõpuaktusel haiguse tõttu. Küsime temalt, miks kool lõpeb?

— Rootsis on käimas koolivõrgu ratsionaliseerimine, mille raames suur osa erakoole kaotavad riigitoetuse, nende hulgas ka eesti gümnasium. Selle toetuse lõpetamine sunnib mind kooli sulgema.

— Kas lõplikult?

— Mitte päriselt. Stockholmi Ülikooli juures asuv Eesti Keele ja Kirjanduse Instituut on saanud summad, millega kõiki paneme eestilliste ainete täiendusõpetuse nii gümnaasiumiõpilastele kui ka ülõpilastele. Seega jätkub eesti ainete õppimise võimalus Stockholmis keskkooli ja ülikooli astmeis.

— Kuidas loodi Stockholmi eesti gümnaasium?

— See oli minu idee ja algatus. Kui Rootsi tuli a. 1944 põgenike hulgas üle 2000 noore, siis oli terav vajadus kooli järele, kus keskastme ja gümnaasiumiõpilased saanuks jatkata oma õpinguid. Rootsi koolivalitsus eeostas haridusmõõnik Sõõstedtiga suhtus kavasse hästi. Selle tõega juligesin 18. oktoobril 1945 Stockholmi Jakobi kooli ruumides, kus praegu asub eesti algkool, alustada õppetööd 75 õpilasega. Kool on suure oss ajast asumud lõinesilla juures asuvas moodsas koolimajas. Kõige suurem õpilaste arv on meil olnud 200 ümber. Õpilaste arv suureneb, kui kool sai riigi ülõpilaseksami õigused. Kuna puudusid õpperaamatud, siis asutasime Õppemaatute fondi, millime alustas vajalike raamatute kirjastamist ja käsikirjade organiseerimist.

— Kui palju on eesti gümnaasiumil Stockholmis olnud lõpetajaid? Ja mis on nelst saanud?

— Gümnaasiumsi on lõpetanud 207, reaalkooli 49 õpilast. Valdav osa on õppimud edasi. Nii on endiste õpilaste hulgas arste, hambaarste, insenere, arhitekte, metsatendlasi, majandustendlasi, ajakirjanikke jne.

— Kas nad on rahvuslikult aktiivsed?

— Suurem osa. Näen oma endisi õpilasi nii siin Rootsis kui ka teistes maades juhtivalt osa võtmas eesti elust. Minu õpilasi on olnud muide ka kirjanikud — Valev Uiboputu, kes nüüd on doktoreerumas soome-ugri Keelte alal, Aarand Roos ja Paul Leen. Peab meeles pidama, et eesti gümnaasium teadlikult kasvatas noori kõpseks seltskonnategevuseks. Meenutagem vaid neid rohkeid üritusi, mida kool on korraldanud nii kultuurilisel kui seltskondlikul pinnal, m.h. terve rida aastaid korraldades teatriamatöörsimi õpilaste hulgas ja könevõistlusi.

— Nii on koolil olnud eriti oluline mõsioon anda väljaspool kodumaad asuvale eestlaskonnale uusi eesti haridusega haritlasi. Kes on olnud teie õpetajad?

— Paljud vanad kollegid kodumaalt on entusiastlikult kaasa löönud, kuigi tasu on olnud napp. Nimetaksin Eugen Kõimani, Hilda Kaurit, Helmi Ellerit, Lydia Muugat, Bruitströmi, Helvi Arrast ja Johan Ungersoni paljude hulgast. Võib märkida, et isegi mõned algusaastate lõpetajad viimastel aastatel tulid kooli tagasi õpetajatena.

— Teie kool on sümbooliselt olnud nagu teine "Muuruse kool", nagu nimetati Treffneri asutatud gümnaasiumi...

— Testud määral, kuigi sootuks erinevates oludes. On selge, et rahvuslik missioon on sama, kui mitte praegustes oludes veel tugevamgi...

● Haltimores abiellus Enn Frey Ingrid Karlstromiga.

I.-Saksasse paigutatud vene okupatsiooniväed

Ida-Saksa jakirjanduses Nõuk. Liidu okupatsioonlarmee kannab nimetust: Gruppe der sowjetischen Truppen in Deutschland ehk GSTD. Kuid vahel esineb ka mõiste: "Zeitweiling in der DDR stationierte sowjetische Streitkräfte" (ajutiselt Saksa Demokraatlikus Vabariigis viibivad nõukogude sõjajõud).

Need sõjajõud koosnevad 10 tankidiviisist ja 10 motoriseeritud küütidiviisist. Neile lisanduvad veel valveja varustusüksused ning lennuvägi. Kokku kuulub sellesse rünnakuarmeesse 410 000 sõdurit. Nii on Ida-Saksamaal viibivad Nõuk. Liidu armEE sama suur kui Lääne-Saksa liiduarmee.

Millise tähenduse need Ida-Saksamaal viibivad "nõukogude sõjajõud" omavad, sellest kõnelevad nende sõjajõudude ülemjuhatajate nimed. Nendeks olid järjekorras marssalid Schukow, Sokolowski, Gretschko, Konjev, Jakobowski ja Koschewoi.

Ida-Saksamaal viibiv Nõuk. Liidu armee omab moodsa relvastuse. Näiteks on selle armee kasutuses uued tankid tüübist T-54 ja T-62, arvult üle 7 500. Seega asub Nõuk. Liidu kõigist tankidest umbes 30 prots. Ida-Saksamaal. Lisaks said mot-küütidiviisid 1967. aastal ka uusvad tankid. Lisaks ei puudu Moskva küütidiviisidel ka raketiheitjad ja satormraketid. Üldse kuulub iga tanki- ja küütidiviisi juurde ka üks raketipataljon.

Neile lisaks allub otseselt armee ülemjuhatusele veel 26 rakeftõrigaadi, millede kasutada tuumaraketid (lennulatusega üle 300 km). Ka allub otseselt ülemjuhatusele üks kahurväe eri-diviis.

Nõuk. Liidu lennuväe kasutada on Ida-Saksamaal 1 000 lennukit. Neist umbes 850 esinevad astompommide kandjaina. Ka alluvad lennuväe ülemjuhatusele nn. maa-maa lennukehade üksused, õhutõrje ja õhutõrjeteostavad raketüksused.

Oma Ida-Saksamaal viibivate diviiside väljaõppet teostab Moskva kaardiväe väljaõppe süstemil. Seega on Ida-Saksamaal viibivad Nõuk. Liidu diviisid ka eliit-üksuses, millededele lisanduvad veel sama väljaõpet omavad Ida-Saksa diviisid. Nii on Ida-Saksamaa igati ohukõdeks Euroopa südames.

Järg. lhk. 2.

Toomas Ruberg

Edukas noor

Montrealis, Kanadas lõpetas kuldauraheja Mc Gill'i ülikooli inseneriteaduskonna metallurgia osakonna Toomas Ruberg.

Toomas R. on sündinud 1948 a. Södertäljes, kust vanemad emigreerusid Montreali. Tema poolt saavutatud kuldauraha on ainus selleteline ja ühekordne. Auraha nimi on The Birks Gold Medal. Teise tähtsa suhinna sai Toomas Ruberg Inglismaalt Athlone Fellowship'i stipendiumina, mida jagatakse vaid 40-le parimale ülikooli lõpetajale Kanadas. Stipendium võimaldab edasõppimine kaheks aastaks Inglismaal Cambridge'i ülikoolis.

Samal ajal ülikooli lõpetamisega sai Toomas R. Kanada mereväe leitnandi kraadi. Ta on olnud 14 aastat tubli eesti skaut ja üks parimaid laskureid skautlikes riidades, saavutades kaks Commonwealth medalit.

KUNSTIKOOL ja BASAAR

TETUAN (EPL) — Tean, et siin linnas, kuhu olen jõudnud, on traditsioonideritkas kunstikool ja tõna olen eitevõtnud koos oma noore sõbra ja terjuhi Mustapha Himlaniega seda külastada. Pilke on pilvitu taeva zenidis ja kõrvetab halastamatult valgete ja heasegu akendeta ehituste vahele jäetud kitsais käkluões, mida me kuidagi tänavaiks ei saaks nimetada. Olen kusagilt lugenud, et L. Corbusier olla oma funktsionalistliku arhitektuuri idee saanud just araabiaste ehitusi vaadeldes. Ja küllap need ongi puhtalt kubistlikud oma kantide ja nurkadega, selgete pindade ning lamedate katustega.

Kunstikooli hoone pole aga sugugi kubistlik, vaid meenutab enam mosleed ja sultani paleed kaarjate uste ning akendega ning sisehuega kuhu on rajatud väike sarmantne sed suurte ning lopsakate palmidega. Selle neljakandilise siseõue või -aia timber on kahel kõrral kunstikooli ateljeed või töökojad ükstetse kõrval ning ma märkan sarnasdust kasbahi töökodadega mis samuti olid kõrvuti ja said valgust laiadest avatud ustest. Kooli küllasfamine pole eriline problem, see on avatud turistidegruppidele, kuid kui ma näitan passi oma ehkutse saan ma loa ja ka saatja, ja võin seega ükskõu huvitatuna kooliga tutvuda. Töökodades õstuvad õpilased selnte šärtes. Poisse on vanuses kuuest seitsmest aastast kuni teismelisteni, nooremail on ees vihlikid kuhu joonistavad mustreid, vanemail on käel mõõnesnguised esmed. Näen, et kool on puhtakujuline traditsioonline tarbekunstikool kus õpetatakse vanu mustreid ja vanu tehnikaid. Kusagil pole näha vabajoonistamist, kusagil ei tehta kieharjutusi,ega piiüts õpilaste fantaasiist ega loomisvõimet arendada, õpetamine on suunatud olemasoleva ja ajaloolise vormimasilma tundmaõppimiseie ja vastavate tehnikate õrapõpimiseie.

Ja kuna õpetamine sünnib töökodade süsteemis — millele muide oli rajatud ka kuulse Bauhaus idee — siis istub õpetaja õpilaste keskel ja teeb ka ise sama töö. On töökojad kardseppadele kus poisid vasäpleksist taovad välja taldrikud ja neile graveerivad mustrid, mosaiigiladjaile, kipsornamentikle graveerijaile, puunikerdajaile, intarsistegijaile, nahavoolijaile filigraanitegijaile ja värvilisle akende meistrisle. Pea igas meljees mida külastab, ilmub mõne õpilase hõima alt, midagi mida ta mulle sosinal müüa pakub. Mu saatja ütleb, et ametlikult ei ole see lubatud, kuid et nad saavad aru, et õpilasil on raja ka veidi lisatulu.

Teisel korrusel saavad kudumistöökojad kus õpivad tüdrukpeed. Õppimine seal sünnib nii, et õpetaja istub kudumisraami ees ja ja sõeb lõimi ning lõngu ning raami taga istub õpilane, kes lõimed kinni lööb, või kui ta on edasijõudnum, siis sünnib see vastupidi ja õpetaja kontrollib, et muster saab õige. Mõtlen, et kuna õppimine algab juba nii pooreit siis pole mingit kahtlust et õppijaist saavad utblid käsitöölised, kes oma ala põhjalikult tunnevad ja seega on tagatud kõsitöötraditsiooni püsimise — aga ma ei lepi, et areng ja loomiline väärtus on täiesti kõrvale jäetud. Koolid on ka oma töös haruldaselt kannatlikud ja täpsed.

Mul on sega ja lõhenze koos Mustaphaga vastama ühte ehtsat basaari. Kus miljoniese kõiki neid produkte, mille valmistamist kilastet kunstikoolis olin näinud. Basaar kuulub vendadele Abdurranamidele, nagu ieen prantsuskeelelt sõidilt. Punases fessis mõõja võtab meid kohe vastu, kuid esialgu tahan lihtsalt ringi vaadata. Basaar on suur ja nagu veidi nagu väikese kaubamaja moodi saudes kahel korrusel. Kauba hulk on impeneeriv ja kui mõtelda, et selli-

Järg. lhk. 2.

Kirikuõpetajad Jaan Rebane ja Karl Kool altaris, mille ümber on kogunenud uue Göteborgi ühiskoguduse esimesed leerinoored. (EPL-foto Kopler)

Hillar Loorile oli Katarina põhikooli lõpuaktusel Katarina kirikus langenud organisti ülesanne, millega ta tali suureparaselt toime. Hillar oli üks 14-st end. eesti algkooli õpilasest, kes nüüd lõpetasid Katarina kooli "eesti klassi". (EPL-foto Lepper)

Tallinnas lasti maha mereohvitser

LONDON (EPL) — Tallinnas on toimunud kinnine kohus N. Vene mereväeohvitseri üle, kes kuulus porandaalusesse demokraatliku liikumisesse, kelle jällle MVD sai mõni aeg tagasi, teostades rida vangistamisi mitte üksnes Tallinnas N. Vene kõrgemate sõjaväelaste seas, vaid ka sadamlinnas Kaliningrad ja mujal. Kohus mõistis ohvitseri surma ja surmaotsus on täide viidud.

Andmed pärinevad N. Vene põranda-alusest ajalehest — jooksvate sõnumite kroonikast, mis Moskvas ilmub 1968 a. alates ja on olnud väga hästi informeeritud. Informatsioonis ei anta mereväeohvitseri nime, öeldakse ainult, et ta kuulub Balti laevastikku, kuid on põhjust arvata, et tegemist võiks olla Gennadi Gavrilovigа, kes veel aasta tagasi teenis N. Vene nukleaar-allveelaeval ja samal ajal asutas poliitiliste õigustele eest võitleva grupi. Gavrilov kirjutas 1968 a. pamfleti, milles nõudis poliitilisi ja intellektuaalseid õigusi, seaduse austamist ja parlamentaarset demokraatiat — kõike seda sotsialismi raames. Gavrilov kirjutas: "Kommunistilk partei elgu õpetaja, mitte diktaator, ta peaks juhtima mahasurumise asemel." Samuti pooldas Gavrilov Dubček'i ja mõistis hukka Tšehhoslovakkia invasiooni. Kõik see oli muidugi liig N. Vene valitsejatele.

Mõningatel andmetel olla Gavrilov parajasti trükkinud oma liikumise ajalehte "Demokraat" ühes erakorteris Tallinnas, kui MVD teda vangitas. Gavrilov keeldus MVD'le andmeid andmast oma mõttekaaslaste kohta, kuid teised grupi liikmed Tallinnas varisenud kokku MVD meetodite rakendamisel, mille tagajärjel vangistati üle 30-ne mereväe ja sõjaväe ohvitseri.

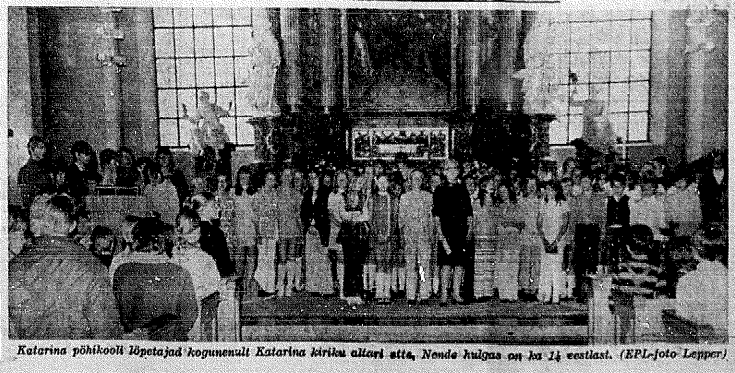

Katarina põhikooli lõpetajad kogunenuli Katarina kirikus altari ette, Nende hulgas on ka 14 eestlast. (EPL-foto Lepper)

14 eesti lõpetajat Katarina reaalkoolis

Koolitegevus suvevaheajaks lõppes 12. juunil Teiste koolide hulgas lõpetas ka Katarina Real oma õppeaasta aktusega Katarina kirikus, kus 14 eesti algkooli lõpetanud noort oma õppetegevust kolme aasta jooksul olid jatkanud ja selle aktusel viimast korda koos viibisid.

Katarina Real'i lõpetasid alljärgnevad eesti noored: Leena Assa, Arvid Aasla, Teet Härm, Andres Kärrik, Reet Kook, Hillar Loor, Peeter Luksep, Kristian Guther, Sylvia Luther, Henri Malvet, Peeter Mark, Erik Ormus, Villem Roots ja Peeter Tõonpuu.

Aktus algas Hillar Loori poolt orelil esitatud võidumarsiga oopprist Aida, mille järele esinesid koolikoorid. Lõppsõna ütles kooli rektor Birger Hedman. Aktus lõppes ühislauluga Rootsi lipp.

Peale selmainitud lõpetajate õpivad praegu Katarina Real'is veel kaks klassi eesti algkooli lõpetanud noori, keiledele lisandub sügisel uus eesti algkooli lend.

Ordenikavaler

Rootsi Nordstjärnorden ritolliristi on annetatud adjunt Anders Stenholmile.

Anders Stenholm on eestirootslane, lõpetanud Haapsalu rootsi gümnaasiumi ja õppimud Tartu ja Stockholmi ülikoolides. Kuulub korp. Sakalasse.

● Leeda raadiosaade USA-s intervjueeris veerandtsentnlises mõõtmes 1 eakaest dr. Rihan Alasoo organisatsioonist legyrusest.

● Ametrehell USA-s viibis Ina Ludvig Varik Stockholmist.

EPL 19. juunil 1970

SUPERKOLMIK

Neil päevil esines Nõukogude peamees Brežnev poliitilise kõnega, milles ta rõhutab vajadust parandada suhteid N. Liidu ja Ühendriikide vahel ärilisel põhimõttel "soodustada maailmarahu asja". Eelduseks seitsme olevat arg, et lähutatakse maailma ohukorra "realistlikust hindamisest". Brežnev seletas, et vastuolud Moskva ja Washingtoni vahel olevat tõepoolest "väga sügavad". Ta hoiatas USA vaitlust, et interventsioon Indo-Hiinas tähendavat ainult ameerika kaotuse latendamist. Edasi deklareeris Brežnev, et Kremli sihiks olevat "rahuliku koeksistentsi" poliitika jätkamine. Kuid Kremli "püüvusest ja järjekindlusest selles küsimuses argu keegi tehku eksiikku järeldust, et tegemist on patsifismiga", teomitas Brežnev. Ta lõpetas oma kõne Puna-Hiina ägeda sarjamisega, heites Mao Tsetungile ette nii marurahvuslikku vaenuhoiakut N.Liidu vastu kui küünsalevast lähinäärkimiste saboteerimist piiritülide lahendamiseks mõlemate maade vahel.

Sisuliselt on see superkolmiku — USA, N Liidu ja Puna-Hiina — suhete probleem, mida vene kommunistiline partei pealik niivõrd taas üles tõstab. Stalini eeskujul püüab ta N. Liitu nõidata võimuteorina, mis taotleb küll rahulikku koeksistenst, kuid lähtsat hilpab patsifismi. Ometi tähendab patsifism äraseletatult kõigepealt piiridust lahendada riikidevahelisi vaidlusküsimusi rahulikul teel seks ostarbeks loodavate kohtute, vahekohtute või lepitusasutuste kaudu. Alles kaugemas perspektiivis tähendab patsifism maailmavaadet, mis pooldab ühiselu vormie nii ümber korraldada, et sõjad ei saaks enam tekkada eelduseta, et kaotatakse eeskätt sõjavägi kui rügi valtspolitiline organ. Nõud ütleb Brežnev, et kuigi N. Liit taotlevat rahulikku koeksistenst, ei tähendavat see veel patsifismi. Kui nii, siis annab Brežnev küllalt selgesti mõista, nagu oleks N. Liit valmis tarbekorral ka suurt sõda kaku laskma.

Keda niivõrd ähvardatakse, seegi on ilmne. Brežnev koneleb vajadusest parandada suhteid Ühendriikidega ja rõndab Puna-Hiina näiliku vastaseha. Puna-Hiina omakorda on asunud seisukohale, mis iseeneseest on vastuolus nii N. Liiduga kui kui Ühendriikidega. Kahtlemata on Peking ka küllalt teadlik, et superkolmiku seisukohast on Ühendriigid rohkem huvitatud suhtlemisest N. Liidu ja Puna-Hiinaga. Nüüd laseb Brežnev oma kõnelustel N. Liidu ja Puna-Hiinaga. Nüüd laseb Brežnev oma kõnelustel seltsida teinud KGB vanem uurija kapten Bodunov, kes andmeid saanud Olga Bodrenkolt, kelle korteris Soldatov kohanud tundmatutega.

Selgub, et KGB (end NKVD) üks kontor asub Pagari tn. 2. See on endine E. V. kaitseministeeriumi hoone, Pika ja Lõia tn. vahepeal. Seal on Soldatovit 24. juunil 1969 "pigistanud" vanem juurdleja A. Nilkitin. Ülekuulamine toimub arreteeritud ohvitseri Gennadi Gavrilovi pärast. Soldatov käitub põrandaaluse lehe teateist järeldades küllalt julgelt, ega allu KGB meeste hirmutamistele. Nikitin peab teostatud ülekuulamise järele viiakse Soldatov teise kabinetti, kus teda ootab KGB polkovnik (kolonel) Barkov. See küsib Soldatovilt, et ega te pole juhtunud, võimu vastasel Soldatov vastab, et ta "on sendusetuse vaenlane". Barkovi denuntseerivad küsitlemised ei avalda mõju ja Soldatov jääb nõiatumatuks, sõõdistades võimu tema aluseta ülekuulamises jne. Selgub, et Soldatovi kohtamispaik ohvitseridega olnud "teenelise 1. jõrgu merevõeksapteni Bodrenko" korteris Tallinnas ja et KGB-le seletusi andnud Olga on selle kapteni tütar.

Barkov kutsub üles Soldatovit seda tunnistama, mida tema pärib, märkides, et "te mõtelge nende noorte ohvitseride saatusele. Ühte te ei saa enam mittegasi aidata, kuid teiste olukorda võite kergendada".

Nähtub, et juht on ühest mahalastust ja teistest 37 arreteeritust, millest VES kirjutas celmises numbris. Soldatov võitab lõpuks kohtamise ohvitseridega omaks, kuid eitab, et on toimunud läbirääkimisi nendega "Politilitise vabaduste eest võitlejate Liidu" loomiseks ja ajalehe "Demokraat" väljaandmiseks, milleks Soldatov lubanud trükkirja muretseda. Oma poliitilise credo kohta on ta polkovnikule vastanud, et tema arvates valitsus peab ära kuulama ka teisitimõtlejate seisukohad ja nõukogu paremaa demokraatlikud vabadused, mida pole tehtud.

Teine ülekuulamine toimub 28. juunil 1969 jälle Nikitini poolt. Soldatovil süüdistatakse liberaalsete kirjutamisega ühiselus pidamises, kompartei keskkomitee petitsioondele allakirjutamises jne. Ta süüdistuste hulka kuulub ka vabadusmõtlest arskirjade saatmine vahassse maailma, mis lainavat Venemaad! Süüdistatakse, et Soldatov nõuab sõna- ja loominguvabadust.

Ülekuulamised ei vii kuhugile, ega mana ka KGB meeste süüdistuste soovitud kinnitust. Kolmas ülekuulamine on ka Tallinnas, seekord 3. sept. 1969 ja Toompea nr. 8, kus asub N. Vene KGB Punalipulise Bahtinere laevastiku eriosakond. Tõhendab, laevastiku jaoks on isegi oma KGB. Seal on uurijaks kapten Bodunov.

Ta ütleb, Eesti KGB poolt teostatud ülekuulamisel Soldatovilt saadud vastused tema asutust ei rahulda.

Järgneb ülekuulamine ja katsed, et Soldatov end "sisse räägiks". Lehtsoob ülekuulamise ära, nõudi järgneva, mis toimub samas Punalisvastiku KGB-s, 23. septembril 1969, Soldatovilt allaandmist saavutamata.

Näib, et arreteeritud mereväe ohvitserid istusid vähemalt sellel ajal Tallinna KGB vanglates.

Põrandaalunes lehes toodud politiitilised pihjustel arreteeritud mõedes leidub kurikuulsa Vladimiri vangla vangide seas lühtsist Karl Scheffers ja teedulasist Justas Gembutas, Varnavitshius ja Vaivada. Vangistamise pohjused — natsionalism!

VANGID EI HOOLI VÕIMUDEST

Vladimiri vanglas istuvate poliitiiste vangide arvu praegu ei teata ved, kuna nende jaoks seal eriosakonda pole. Kuid on teada, et igas neljast vangla korpusest on mitu ruumi poliitvangide all. Lisatakse, et sama olukord, nagu Vladimiris vaiitsevad poliitvangide osas Mordva orjalaagrites, kus mõrkimisvõimese ooo vangidest praegu moodustavad ukrainlased ja baltimaalased, kes kõik süüdi mõistetud rahvuslike asjade pärast.

Pärandaalune kirjandus teatab, et mõõdunud aasta novembris-detsembris toimumud Potma laagrites kinnipeetavate poliitvangide nälajatrejk Dubrovlag, n.n. asutuses nr. 385, samuti 3. laagrijaoskonnas, kus asuti kaitsma üht Bergi nimelist vangi, kes süüdtult vangavõimude poolt raskelt karistatud. Vangid saavutasid Bergi vabastamise raskest karterstist. Hiljem saavutati sama veel ühe teise vangi osas.

17. nov. 1969 protestiti listlase Kalnishi kaitseks, kellel ei lubatud vangivõimude poolt (Dubrovlag, 17. laagrinkt) vastu võtta omaste pakki. Selgub, et Viktor Kalnish istub 10-aastase karistusega "osavõtu pärast põrandaalunest natsionalistlikust noorsoo vastasest organisatsioonist oktup. Lätis."

KGB kuulas ohvitsere üle PAGARI TÄNAVAL

NEW YORK (VES) — N. Liidus pöranda all ilmuv ajalehi jatkab andmete andmist punaõvastiku ohvitseride vangistamisest Tallinnas seoses nende osavõtuga vastupanuliikumisest (millest EPL mõne päeva eest teate tõi ühe vangistatu ohvitseri vangistatute ülekuulamise toimus Tallinnas.

Nii on KGB operatiivgrupp seoses looga läbistõsimise sooritanud Tallinnas elanud Soldatovi korteris. Korraldus selleks teinud KGB vanem uurija kapten Bodunov, kes andmeid saanud Olga Bodrenkolt, kelle korteris Soldatov kohanud tundmatutega.

Selgub, et KGB (end NKVD) üks kontor asub Pagari tn. 2. See on endine E. V. kaitseministeeriumi hoone, Pika ja Lõia tn. vahepeal. Seal on Soldatovit 24. juunil 1969 "pigistanud" vanem juurdleja A. Nilkitin. Ülekuulamine toimub arreteeritud ohvitseri Gennadi Gavrilovi pärast. Soldatov käitub põrandaalune lehe teateist järeldades küllalt julgelt, ega allu KGB meeste hirmutamistele. Nikitin peab teostatud ülekuulamise järele viiakse Soldatov teise kabinetti, kus teda ootab KGB polkovnik (kolonel) Barkov. See küsib Soldatovilt, et ega te pole juhtunud võimu vastasel Soldatov vastab, et ta "on sendusetuse vaenlane". Barkovi denuntseerivad küsitlemised ei avalda mõju ja Soldatov jääb nõiatumatuks, sõõdistades võimu tema aluseta ülekuulamises jne. Selgub, et Soldatovi kohtamispaik ohvitseridega olnud "teenelise 1. järgu merevõeksapteni Bodrenko" korteris Tallinnas ja et KGB-le seletusi andnud Olga on selle kapteni tütar.

Barkov kutsub üles Soldatovit seda tunnistama, mida tema pärib, märkides, et "te mõtelge nende noorte ohvitseride saatusele. Ühte te ei saa enam mittegasi aidata, kuid teiste olukorda võite kergendada".

Nähtub, et juht on ühest mahalastust ja teistest 37 arreteeritust, millest VES kirjutas celmises numbris. Soldatov võitab lõpuks kohtamise ohvitseridega omaks, kuid eitab, et on toimunud läbirääkimisi nendega "Politilitise vabaduste eest võitlejate Liidu" loomiseks ja ajalehe "Demokraat" väljaandmiseks, milleks Soldatov lubanud trükkirja muretseda. Oma poliitilise credo kohta on ta polkovnikule vastanud, et tema arvates valitsus peab ära kuulama ka teisitimõtlejate seisukohad ja nõukogu paremaa demokraatlikud vabadused, mida pole tehtud.

Teine ülekuulamine toimub 28. juunil 1969 jälle Nikitini poolt. Soldatovil süüdistatakse liberaalsete kirjutamisega ühiselus pidamises, kompartei keskkomitee petitsioondele allakirjutamises jne. Ta süüdistuste hulka kuulub ka vabadusmõtlest arskirjade saatmine vahassse maailma, mis lainavat Venemaad! Süüdistatakse, et Soldatov nõuab sõna- ja loominguvabadust.

Ülekuulamised ei vii kuhugile, ega mana ka KGB meeste süüdistuste soovitud kinnitust. Kolmas ülekuulamine on ka Tallinnas, seekord 3. sept. 1969 ja Toompea nr. 8, kus asub N. Vene KGB Punalipulise Bahtinere laevastiku eriosakond. Tõhendab, laevastiku jaoks on isegi oma KGB. Seal on uurijaks kapten Bodunov.

Diplomaat sidemed idaga
Diplomaatsidemed idaga

TORONTO (VE) — Royal Canadian Mounted Plice' julgeoleku ja luureosakonna direktor John K. Starnes mainis Torontos pretud Kohes, et lähedanud diplomaatlised sidemed nõukogude blokiga toovad paratamatult kaasa sõõrmaid probleeme Kanada julgeoleku kindlustavate asutustele. John K. Starnes, kelle ülesandeks on ka vaenuliste spioonide avastamine Kanadas, kinnitas et kanadlased peavad oma julgeoleku pärast valvel olema, kuna rahvusvahelise kommunismi eesmärgid ei ole muutunud.

Käsitades koeksistensi küsimust N. Liiduga ja teiste kommunistliikude riikidega mainis RC MP direktor, et kommunistid kardavad tuumsõda ja koeksistents on neile võõtlusvahendiks ilmnerikide ile lõpliku võidu saavutamiseks.

Mis puutub Kanada kommunistidesse, siis taotlevad nad endiselt Kanada praeguse rezhiimi õõnestamist. Selle lõemiks vaiks tuua (puebeci kommunistide, kes propagerivad separatistlikke ideesid ning Quebeci oma mõnedel separatistide organisatsioonid infiltreeritud kommunistidest.

Vene sõõtuune peab Kanadat vägi tänulikuks rogevuspalluks, kuna Kanada asub Ühendriikide lähedal ja on aktiivne NATO ja NORAD-i liige. Kõneleja meenutas veneleste poolt hukatud lõõnerikide spioonl Kolonel Oleg Penkovskit, kes vaitis, et venelastel on Kanadast palju ühtsem kitte saada igasugused tehnilisi andmeid kui Ühendriikadest ja Inglismaalt.

Kuna venelased kasutavad oma salaluure organiseerimisel viimistletud meetoteid, siis muutuvad Kanada vastuluure ülesanded diplomaatliste sidemete tõhendamisel raudesemõõdeguste riikidega tundusvalt raskemaks.

Jajan. Siin on teine maailmajagu. Teised arusaamised. Teised voited. See on Aafrika.

EKS

KUNSTIKOOL

Algus lk. 1

seid basaare on sadu ja et kõimned tuhanded käed on tagunud ja graveerund messingut, veoõnud nahka paunadele ja sõõkotidele, nõõrdavad puust kujukesi ja suveniire, kõõdunud vaipu, hõiste ja mantleid pean uusti imetlema vaikset ja vähemärgatõõd tõõkust mida need inimesed oma kõrgel ja vähetõõkal maal osutavad.

Vaatlen pistoda moodi vormitud paberinuga. Kohe on mu juures müüja, kes hakkab seda kiitma ja nimetab hinna ning algab tavaline kauplemine. Ma ükagi ei taha nõõjalju maksta kui ta küüsib ja panen noa tagasi. Mees ütleb siis, et andku ma talle väike pootraha, siis tegevad ta selle hinna mille ohn pakkunud. Mul pole aga taskus väikest raha ja suuri ei taha ma näidata. Siis ütleb ta, et andku ma talle pakk Ameerika sigarette, kuid mul on taskus ainult poolik pakk. Ütlen, et saan talle anda ainult mõned, kuna tahan ka ise suitseda. Sellest aitab saan noa ja maksan. Siis küsib mees vaikselt, et kas ma ei taha osta oopiumi või hashi, tema teab keddagi, kes teah kedagi kelle käest seda võiks saada. Kas või omale proovimiseks. Ainult selleks, et aru saada, kuidas muhammeedlaste paradiisis saab olema.

Akad. eksamid

Sotsionoomina lõpetas Lundi Sõõlahõõgskõõn **Ingrid Kask-Espert**, Malmo.

Manhattan School of Music'u New Yorgis lõpetas magistrikraadija muusika õpetamise alal pianist ning laulja **Epp-Karine Jürima** (korp. India). Ta saavutas bakalaurease kraadi klaveri alal Mannes School of Music'ust, mille jõrele jatkas õpinguid magistrikraadi saavutamiseks.

Bridgeporti ülikooli Connecticutist lõpetas MS kraadiga psühhiaatria alal Tõnu Laidre (korp. Tehnika). BA kraadi saavutas ta Adelphi kõõlediis, LI N.Y. Ta kavatseb õpinguid jatkata doktorikraadi saavutamiseks. Praegu tõõtab ta omal alal Bridgeportis.

Maryland Institute College of Art fotograafia osakonna lõpetas BA kraadiga **Kadi Kiiss**.

Mõõmouth kõõledki, Long Branchis, N.J. lõpetas BS kraadiga ajaloo alal **Mary-Lee Anuskowitz**. Ta kavatseb õpinguid jatkata samal alal magistrikraadi saavutamiseks.

Brooklynis, New Yorgis, lõpetas Bratt Instituudi arhitektuuri alal BA kraadiga **Toivo Kask**, kelle vanemad Ester ja Eugen Kask elavad Willimanticus, Conn. Ta asub tõõle New Yorgis ühe suurema ehitusfirma juurde.

Dr. H. Leesment siirdus USA-sse

NEW YORK (VES) — Dr. Hendrik Leesment, kes pärast Helsingi Ülikooli lõpetamist tõõtas maakonna arstina kun aega Lepavärtas ja seejärele ile paari kun maakonna arstina Võõsjõrvis, Karjalas, ca 700 km Helsingist põõhjas, saabus kõõu New Yorgi lähistele New Jerseys. Ta jõõb USA-sse, asudes sooritama nõõetavat praktiseerimisaastat New Yerseys.

Ta omab juba praktiseerimisõõgtuse Soomes ja kõõlub ka Soome arstide kõõja liikmeskõõda. Samuti on tal sooritatud eriekssamid USA saatkonnas Helsingis USA-s praktiseerimisaasta sooritamiseks.

Dr. H. Leesment on häõtõõntud õõrses nooremas generatsioonis, kuulus E. Meeskoori koosseisu jne, kuni sõõdumisena õpinguiks Helsingisse, millised ta lõpetas mõõdunud aasta lõõpuses soome tõõõõgusõõu arsti eksamite eõõke sooritamisega.

Eelmärgitud arsti noorem vend Heikki Leesment, kes teenib ohvitserina aega sõõvaões, viibides oma võõsaega Lõuna-Koreas, õhes USA vagede baasis, ca 30 km Sõõlist, õõendati neil päevil 1. leitnandiks. Ta on teenistuskõõgus saanud korduvalt kiitva hinnangu osalisegs ja temale on tehtud ettepanekuid jõõda pärast sõõndõõteenistuse lõõpetamist ohvitserina edasi teenima armeese. Heikki Leesment on kõõledki lõõpetanud majandusteadlasena. Ta tahtis jatkata õpinguid magistrikraadi saavutamiseks, ent sõõvaõeteenistuse kõõhustus tõõ võõtele, ja nõõdis täõtmõõt. Pärast ohvitserikõõli lõõpetamist ja eelvõõõõ